

INTERDEPENDENCE OF INVESTMENT IN LONG - TERM INTANGIBLE ASSETS AND BUSINESS RESULTS OF TELECOMMUNICATIONS ENTERPRISES

MEĐUOVISNOST ULAGANJA U DUGOTRAJNU NEMATERIJALNU IMOVINU I POSLOVNI REZULTAT PODUZEĆA IZ DJELATNOSTI TELEKOMUNIKACIJA

CITA, Melita & PRSA, Darija

Abstract: *Financial statements of an entity record all long - term intangible assets, including development expenditures, software and all other intangible assets. Telecommunication companies are characterized by high innovation and dependence on continuous technological advancement. The objectives of this paper are to determine the impact of intangible assets on the business performance of wireless and wired telecommunications companies from 2015 to 2018.*

Key words: *intangible assets, telecommunications companies, correlation coefficient*

Sažetak: *U financijskim izvještajima poduzetnika prikazuje se ona dugotrajna nematerijalna imovina koja se može definirati poput izdataka za razvoj, softver, kao i ostalu nematerijalnu imovinu. Poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija karakterizira visoka inovativnost i ovisnost o stalnom tehnološkom napretku. Ciljevi ovog rada su utvrditi utjecaj nematerijalne imovine na rezultate poslovanja poduzeća iz djelatnosti bežične i žične telekomunikacije u razdoblju 2015.-2018.*

Ključne riječi: *nematerijalna imovina, poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija, koeficijent korelacije*

Authors' data: Melita, Cita, mr. sc., Veleučilište Vern', Zagreb; melita.cita@vern.hr ; Darija, Prša, dr. sc., Veleučilište Vern' Zagreb, darija.prsa@vern.hr.

1. Uvod

U suvremenim uvjetima poslovanja rast i razvoj poduzeća sve više ovisi o neopipljivim resursima, a sve manje o materijalnim resursima. U financijskim izvještajima poduzeća prikazuje se imovina koja se može pouzdano mjeriti i od koje poduzeće očekuje buduće ekonomske koristiti. Dugotrajna nematerijalna imovina zauzima sve veći udio u strukturi imovine poduzeća posebice onih koja se uvelike zasnivaju na znanju i tehnologijama, kao što su poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija koja karakterizira ovisnost o stalnom tehnološkom napretku. Poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija ostvarila su u 2018. godini ukupne prihode u iznosu od 13,3 milijarde kuna, zapošljavala su 8.246 zaposlenika i ostvarivala su konsolidirani financijski rezultat od 1,5 milijarde kuna [1]. U uzorak za istraživanje odabrana su poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija koja posluju na telekomunikacijskom tržištu u Republici Hrvatskoj, a to su Hrvatski Telekom d.d., A1 Hrvatska d.o.o. (Vipnet d.o.o.) i Odašiljači i veze d.o.o., koja su klasificirana kao velika poduzeća i sastavljaju financijske izvještaje prema Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.

Cilj provedenog istraživanja je utvrditi povezanost vrijednosti ulaganja u dugotrajnu nematerijalnu imovinu poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija s njihovom ostvarenom dobiti. Prema određenim ciljevima rada postavljeno je i istraživačko pitanje: *Postoji li pozitivna povezanost ulaganja u dugotrajnu nematerijalnu imovinu poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija sa ostvarenom dobiti?* U empirijskom dijelu rada pokušat će se odgovoriti na navedeno istraživačko pitanje.

Rad je strukturiran na način da su nakon uvoda u drugom poglavlju iznesene teorijske postavke, u trećem poglavlju definirana je metodologija istraživanja, dok su u četvrtom poglavlju dati rezultati istraživanja. Zaključno poglavlje sintetizira dobivene rezultate. Republici Hrvatskoj.

2. Teorijske postavke

Dugotrajna nematerijalna imovina nema opće prihvaćeno značenje u stručnoj i znanstvenoj literaturi. Neopipljivu imovinu računovodstveni znalci nazivaju nematerijalnom imovinom, a menadžerska struka intelektualnim kapitalom [2]. U ovom radu istraživanje je usmjereno na dugotrajnu nematerijalnu imovinu koja je evidentirana u bilancama poduzeća koje su javno objavljene na stranicama FINA-e. Nematerijalna imovina je nemonetarna imovina koja se koristi u poslovanju više od jedne godine i koju poduzeće posjeduje za uporabu u proizvodnji roba ili isporuci usluga, za iznajmljivanje drugima ili za administrativne svrhe. Obuhvaća sljedeće vrste imovine: izdatke za razvoj, patente, licencije, koncesije, zaštitne znakove, *software*, dozvole, franšize i ostala prava, *goodwill*, predujmove za nematerijalnu imovinu i ostalu nematerijalnu imovinu”[3] U istraživanju Pešević [4] navodi da mnogi poslovni subjekti imaju mogućnosti nabavljanja iste tehnologije ali „ono što čini razliku među njima je, prvenstveno, nematerijalna imovina u svim svojim oblicima. To bi trebalo da bude ono što konkurencija nema, zapravo, ona prednost koja dramatično pravi razliku među kompanijama.“ Guzić [5] je analizirao

međuovisnost dugotrajne nematerijalne imovine i uspješnosti poslovanja trgovačkih društava u Hrvatskoj na uzorku 200 najvećih trgovačkih društava u Hrvatskoj u razdoblju 2005. - 2009. godine i zaključio je da "postoji značajna povezanost između elemenata nematerijalne imovine i poslovnih rezultata trgovačkih društava".

3. Metodologija istraživanja

Prikupljeni podaci odnose se na poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija te njihovim financijskim podacima o dobiti nakon oporezivanja i kapitalnim ulaganjima CAPEX (engl. *Capital Expenditures*) za razdoblje od 2015. do 2018. godine. Radi se podacima prikupljenih iz financijskih izvještaja promatranih poduzeća iz Registra godišnjih financijskih izvještaja FINA-e [1]. Navedena poduzeća su iz područja djelatnosti J – informacije i komunikacije, odjeljak 61. Telekomunikacije - skupina 61.1 Djelatnost žičane telekomunikacije i skupina 61.2. Djelatnost bežične telekomunikacije [6] i koja su prema Zakonu o računovodstvu razvrstana kao velika poduzeća [7]. Ulaganje u dugotrajnu nematerijalne imovinu mjereno je pomoću formule za izračun kapitalnih ulaganja CAPEX gdje se promjena vrijednosti dugotrajne nematerijalne imovine između dva razdoblja koja je iskazana u bilanci uvećava za tekuću amortizaciju. Poduzeća koja su činila uzorak su sljedeća: Hrvatski Telekom d.d., A1 Hrvatska d.o.o. (Vipnet d.o.o.) i Odašiljači i veze d.o.o. koja su u razdoblju 2015. - 2018. pozitivno poslovala i u 2018. godini ostvarili najveće prihode u djelatnosti telekomunikacija [1]. Prikupljeni statistički podaci o veličini dobiti i ulaganja u dugotrajnu nematerijalnu imovinu obrađeni su pomoću metoda statističke analize. Pri tome je ulaganje u dugotrajnu nematerijalnu imovinu promatrano kao nezavisna varijabla, a pokazatelj uspješnosti poslovanja kao zavisna varijabla, te je izračunat Pearsonov koeficijent linearne korelacije, koji opisuje smjer i jakost statističke povezanosti između navedenih varijabli,

4. Rezultati istraživanja

Na osnovu informacija o ostvarenom poslovnom rezultatu mjerenom kroz dobit nakon oporezivanja, te izračunu CAPEX - a za osnovni skup poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija u razdoblju od 2015. - 2018. godine izračunat je Pearsonov koeficijent korelacije (r), kao i koeficijent determinacije (r^2). U tablici 1 prikazana je dobit nakon oporezivanja u razdoblju 2015. - 2018. godine za poduzeće A1 d.o.o. i Odašiljači i veze d.o.o. u tisućama kuna, dok su podaci za HT* d.d. iskazani u milijunima kuna kao u financijskim izvještajima.

	HT d.d.*	A1 d.o.o.	Odašiljači i veze d.o.o..
2015.	894	33.731	19.978
2016.	909	47.826	36.056
2017.	841	103.009	31.249
2018.	991	56.085	44.294

Tablica 1. Dobit nakon oporezivanja za promatrana poduzeća u razdoblju 2015.-2018. godine (u tisućama kuna; u milijunima kuna*)

U tablici 2 prikazan je CAPEX za promatrana poduzeća u razdoblju 2015. - 2018. godina za poduzeće A1 d.o.o. i Odašiljači i veze d.o.o. u tisućama kuna, dok su podaci za HT* d.d. iskazani u milijunima kuna kao u financijskim izvještajima.

	HT d.d.*	A1 d.o.o.	Odašiljači i veze d.o.o..
2015.	427	341.920	129
2016.	567	114.573	67
2017.	674	123.118	161
2018.	714	511.958	1.163

Tablica 2. CAPEX za promatrana poduzeća u razdoblju 2015.-2018. godina (u tisućama kuna; u milijunima kuna*)

Osnovni cilj ovog empirijskog istraživanja bio je ispitati povezanost ulaganja u dugotrajnu nematerijalnu imovinu osnovnog skupa poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija sa ostvarenom dobiti. To je učinjeno putem izračuna Pearsonovog koeficijenta linearne korelacije (r) između dobiti nakon oporezivanja i pokazatelja kapitalnih ulaganja CAPEX - a za razdoblje od 2015. do 2018. godine.

U tablici 3 dani su koeficijenti linearne korelacije (r) i koeficijenti determinacije (r^2) za osnovni skup poduzeća za razdoblje 2015. - 2018.

	2015	2016	2017	2018
Koeficijent korelacije (r)	0,6644	0,9837	0,9957	0,7263
Koeficijent determinacije (r^2)	0,4415	0,9678	0,9915	0,5276

Tablica 3. Izračunati koeficijenti korelacije (r) i koeficijenti determinacije (r^2) za osnovni skup poduzeća u razdoblju 2015. - 2018. godina

Kao što se vidi iz priložene tablice Pearsonov koeficijent linearne korelacije za razdoblje 2015. - 2018. godine pokazuje snažnu pozitivnu povezanost rezultata poslovanja i vrijednosti ulaganja u dugotrajnu nematerijalnu imovinu kod osnovnog skupa poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija jer se kreće od 0,6644 do čak 0,9957. To potvrđuje i koeficijent determinacije r^2 koji pokazuje da postoji pozitivna veza srednje jakosti u 2015. godini i u 2018. godini, odnosno pozitivna veza jake jakosti u 2016. i 2017. godini što znači da ulaganje u dugotrajnu nematerijalnu imovinu i dobitak razdoblja imaju 96,8% u 2016, odnosno 99,2% u 2017. godini zajedničkih

elemenata. Obavljenom analizom utvrđeno je da ulaganja u dugotrajnu nematerijalnu imovinu utječu na rezultate poslovanja poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija.

5. Zaključak

Za poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija karakteristična je brza stopa tehnološkog i digitalnog napretka koja zahtjeva kontinuirana ulaganja u istraživanje i razvoj novih usluga, kao i u mrežna ulaganja u tehnologije nove generacije. Na temelju podataka iskazanih u financijskim izvještajima poduzeća HT d.d., A1 d.o.o. i Odašiljači i veze d.o.o. uočava se da su pozitivno poslovala i da su kontinuirano ulagala u dugotrajnu nematerijalnu imovinu. Kako se u radu željelo istražiti da li postoji povezanost između ulaganja u dugotrajnu nematerijalnu imovinu i rezultata poslovanja poduzeća utvrđeno je da postoji snažna pozitivna povezanost između ulaganja u nematerijalnu imovinu i dobiti razdoblja što ukazuje da ulaganje u dugotrajnu nematerijalnu imovinu ima značajan utjecaj na rezultate poslovanja poduzeća. Dobiveni rezultati su u skladu sa provedenim istraživanjem koje je proveo Guzić [5].

Ako se uzme u obzir da je malo istraživačkih radova koja se bave ovom problematikom, doprinos ovog rada temelji se proširenju znanstvenih spoznaja o međusobnoj povezanosti ulaganja u dugotrajnu nematerijalnu imovinu i poslovnog rezultata poduzeća iz djelatnosti telekomunikacija u razdoblju od 2015. do 2018. godine.

6. Literatura

- [1] FINA: <http://rgfi.fina.hr> (pristup 15.2.2020).
- [2] Lev, B. (2001). *Intangibles: Management, measurement, and reporting*. Washington, DC: Brookings Institution Press.
- [3] International Accounting Standard Board (IASB) (2005). *Međunarodni standardi financijskog izvještavanja*. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
- [4] Pešević, S. (2015). Važnost upravljanja nematerijalnom imovinom (osnovne napomene). *SVAROG*, br. 11. str.162-171, dostupno na: <http://svarog.nubl.org/wp-content/uploads/2014/12/Doc.-dr-Slobodan-Pe%C5%A1evi%C4%87-VA%C5%BDNOST-UPRAVLJANJA-NEMATERIJALNOM-IMOVINOM-OSNOVNE-NAPOMENE.pdf>, pristup 01.04.2020.
- [5] Guzić, Š. (2014). *Analiza međuovisnosti nematerijalne imovine i uspješnosti poslovanja trgovačkih društava*, Zagreb: RRiF: Accounting and Management – A&M, Zbornik radova, Svezak I, znanstveni radovi, str.73 - 88.
- [6] Zakon o nacionalnoj klasifikaciji, Narodne novine 58/07.
- [7] Zakon o računovodstvu, Narodne novine 120/16.

Photo 017. Tim u Beču / Team in Vienna